

Sygn. akt IV KKN 153/96

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2001 r.

Sąd Najwyższy w Warszawie - Izba Karna na rozprawie w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SN Ewa Gaberle (spraw.)

Sędziowie SN: Bogdan Rychlicki

SN Feliks Tarnowski

Protokolant: Elżbieta Brejniak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Waldemara Smardzewskiego

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2001 r.

sprawy **T. B.**

skazanego za przestępstwo określone w art. 246 § 1 kk z 1969 r.

z powodu kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w K.

z dnia 22 marca 1996 r., sygn. Kr [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w C.

z dnia 24 maja 1995 r., sygn. II K [...]

- 1) uchyła zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w C. i uniewinnia T. B. od popełnienia przypisanego mu czynu, a kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa**

2) zarządza zwrot opłaty
(trzysta) złotych na rzecz T. B.

od kasacji w kwocie 300

U Z A S A D N I E N I E

Wyrokiem z dnia 24 maja 1995 r. (sygn. II K [...]) Sąd Rejonowy w C. rozstrzygnął sprawę pięciu oskarżonych, w tym także T. B., którego skazał na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres dwóch lat oraz na karę dodatkową w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych w służbie więziennej na okres roku, przypisując mu popełnienie przez okres roku, przypisując mu popełnienie przestępstwa z art. 246 § 1 kk z 1969 r. polegającego na tym, że w dniu 29 września 1990 r. w B., po podjęciu decyzji o osadzeniu tymczasowo aresztowanego T. N. w celi jednoosobowej, nie polecił przeprowadzenia konsultacji lekarskiej bądź psychologicznej, jak również nie zabezpieczył sobie dopływu informacji o przeprowadzeniu wymaganej przepisem § 6 pkt 2 regulaminu tymczasowego aresztowania i niezbędnej dla tego rodzaju decyzji konsultacji lekarskiej bądź psychologicznej w następstwie czego osadzony w tej celi T. N. nie został poddany tym badaniom, przez co działał na jego szkodę.

Powyższy wyrok zaskarżył T. B. oraz jego obrońca i wyrokiem z dnia 22 marca 1996 r. (sygn. VII Kr [...]) Sąd Wojewódzki w K. zmienił wyrok sądu pierwszej instancji w ten sposób, że uchylił orzeczenie o karze dodatkowej zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych w służbie więziennej, a w pozostałym zakresie utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w C..

Kasację od wyroku sądu odwoławczego wniósł obrońca i domagając się uniewinnienia T. B. zarzucił:

- 1) rażące naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na treść wyroku, tj. art. 2 § 1 kk z 1969 r. przez oparcie orzeczenia na przepisie § 6 pkt 2

regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 maja 1989 r. mimo, że w dacie orzekania przez Sąd Wojewódzki przepis ten już nie obowiązywał;

- 2) rażącą obrazę przepisów postępowania tj. art. 3 § 3 kpk z 1969 r. polegającą na rozstrzygnięciu na niekorzyść oskarżonego wątpliwości prawnych wynikających z treści § 6 pkt 2 regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania (w jego poprzednim brzmieniu) co do tego, iż obowiązek zapewnienia konsultacji lekarskiej lub psychologicznej obciążał oskarżonego.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Wojewódzkiej w K. podzielił zasadność zarzutu obrazę art. 2 § 1 dkk (powołując się m.in. na orzecznictwo Sądu Najwyższego) i wniósł o uniewinnienie oskarżonego T. B. od popełnienia przypisanego mu czynu. Taki sam wniosek złożył na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej, również T. B. domagał się uniewinnienia, a oskarżycielka posiłkowa H. K. wniosła o oddalenie kasacji.

Rozstrzygając o kasacji Sąd Najwyższy miał na uwadze co następuje:

Podniesiony w kasacji problem wykładni art. 2 § 1 kk z 1969 r. (obecnie art. 4 § 1 kk) istotnie w tej sprawie występował i wymagał rozstrzygnięcia. Problem ten został dostrzeżony przez Sąd Wojewódzki w K. jedynie częściowo, bowiem uchylając orzeczenie o karze dodatkowej zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych w służbie więziennej sąd ten powołał się na „aktualny stan prawny” (a więc obowiązujący w dacie orzekania przez sąd drugiej instancji) „który nie przewiduje obowiązkowej konsultacji lekarskiej, bądź psychologicznej przed osadzeniem w celi jednoosobowej” (str. 6 uzasadnienia wyroku k. 1036 verte t. IV). Skoro jednak postawiony T. B. zarzut popełnienia przestępstwa określonego w art. 246 § 1 kk z 1969 r. został sformułowany

w taki sposób, że odwołuje się wyłącznie do naruszenia obowiązku przewidzianego w § 6 ust. 2 Regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania, to dla rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucone mu przestępstwo istotne znaczenie musi mieć fakt uchylenia tego obowiązku poprzez skreślenie przepisu § 6 ust. 2 w kolejnym rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 1995 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 153, poz. 787), które weszło w życie z dniem 29 grudnia 1995 r., a więc już po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji lecz przed zakończeniem sprawy prawomocnym wyrokiem sądu odwoławczego z dnia 22 marca 1996 r. Przepis art. 246 § 1 kk z 1969 r. (podobnie jak i jego odpowiednik w art. 231 § 1 kk z 1997 r.) nie jest przepisem stricte blankietowym, ale znamiona przewidzianego w nim przestępstwa są niedokreślone. Chcąc bowiem rozstrzygnąć, czy funkcjonariusz publiczny przekroczył swoje uprawnienia lub nie dopełnił ciążących na nim obowiązków należy najpierw ustalić, jakie przysługiwały mu uprawnienia i jakie ciążyły na nim obowiązki. Zakres obowiązków i uprawnień nie musi być określony przepisami prawa, lecz może być szczegółowo opisany np. w umowie o pracę lub nawet wynikać z samego charakteru pracy i pełnionej funkcji. Jeżeli jednak obowiązki i uprawnienia, o których mowa w art. 246 § 1 dkk (art. 231 § 1 kk) zostały określone w konkretnym akcie prawnym, to jego zmiana nie może mieć znaczenia przy rozstrzyganiu kwestii odpowiedzialności karnej. Oczywiście jest przy tym, że jeżeli tym aktem będzie ustawa, to każdą jej zmianę należy rozpatrywać zgodnie z regułą określoną w art. 4 § 1 kk (poprzednio art. 2 § 1 dkk). Mniej oczywiste są przypadki, gdy zmianie ulega akt prawny niższego rzędu. Problemem tym zajmował się kilkakrotnie Sąd Najwyższy wyrażając jednolite stanowisko, iż przez użyte w art. 2 § 1 kk z 1969 r. określenie „ustawa” należy rozumieć cały stan prawny obowiązujący zarówno w chwili popełnienia

przestępstwa, jak i w chwili orzekania, przy czym „cały stan prawny” to zarówno ustawa, jak i każdy akt normatywny, czerpiący swą moc obowiązującą z upoważnienia ustawy, wydany przez właściwy organ na podstawie i w granicach określonych tym upoważnieniem (uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 25.11.1971 r. sygn. VI KZP 42/71, OSNKW 1972, z. 2, poz. 30; z dnia 18.04.1973 r. sygn. VI KZP 5/73, OSNKW 1973, z.7-8, poz. 87; z dnia 15.02.1984 r. sygn. VI KZP 44/83, OSNKW 1984 z. 7-8, poz. 69; z dnia 21.11.1986 r. sygn. VI KZP 23/86 OSNKW 1987, z. 3-4, poz. 23; oraz wyrok SN z dnia 21.07.1988 r., sygn. II KR 154/88, OSNKW 1988, z. 11-12, poz. 79 – przy czym z wyjątkiem stanowiska wyrażonego w powołanym wyroku, odnoszącego się do czasowego zawieszenia mocy obowiązującej określonych przepisów, wszystkie pozostałe poglądy Sądu Najwyższego stanowiące odpowiedź na występujący w danej sprawie problem prawny, zostały zaakceptowane w literaturze prawnokarnej, jako że powołano je, bez uwag krytycznych, w najnowszym komentarzu do Kodeksu karnego z 1997 r.: K.Buchała, A.Zoll, Zakamycze 1998 r., t. 1 str. 61-63).

Nie znajdując racjonalnych powodów do odstąpienia w tej sprawie od powyższych poglądów stwierdzić trzeba, że choć określone w art. 246 § 1 dkk znamiona przestępstwa nie uległy zmianie, to jednak uchylony został przepis, którego naruszenie stanowiło – według opisu zarzucanego oskarżonemu czynu – zrealizowanie znamienia „niedopełnienia obowiązku służbowego”. Zarówno ustanowienie obowiązku określonego w § 6 ust. 2, jak i jego uchylenie zostało przy tym dokonane odnośnymi rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości tj. rozporządzeniem z dnia 2 maja 1989 r. i następnie z dnia 20 grudnia 1995 r. Rozporządzenia te, jako wydane na podstawie art. 212 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r., czerpały swą moc obowiązującą z upoważnienia ustawy, zostały wydane przez uprawniony do tego organ i w granicach ustawowego umocowania. Tak więc w chwili orzekania przez Sąd Wojewódzki

w K. stan prawny uległ takiej zmianie, że wskutek skreślenia omawianego przepisu § 6 ust, 2 przewidziany w nim obowiązek nie obciążał oskarżonego T. B., a zatem postawiony mu zarzut nie dopełnienia tego obowiązku – wobec treści art. 2 § 1 dkk – stracił rację bytu i nie powinien być utrzymany. W konsekwencji powinno to prowadzić do wydania wyroku uniewinniającego, gdyż w zachowaniu T. B., stanowiącym podstawę zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 246 § 1 dkk, brak było elementu niedopełnienia obowiązku, który stanowi ustawowe znamię zarzucanego mu przestępstwa.

Z tych wszystkich powodów Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek o uniewinnienie oskarżonego (postawiony w kasacji obrońcy oraz przez prokuratora) i orzekł jak na wstępie, a o kosztach procesu rozstrzygnął stosownie do treści art. 626 § 1 w zw. z art. 632 pkt 2 kpk.

Przewodniczący: SSN (Ewa Gaberle)

Sędziowie: SSN (Bogdan Rychlicki)

(Feliks Tarnowski)

aw

f/ak